

Dr. M. ROSENBERG, *Die innere Sekretion des Pankreas. Normale und pathologische Physiologie, klinische Pathologie und Therapie.* Uitg. CURT KABITZSCH, Leipzig 1928. 296 bldz. Prijs Mk. 28.—.

De beide hoofdstukken, die ROSENBERG reeds voor eenige jaren in het *Handbuch der inneren Sekretion* schreef over physiologie en pathologie der inwendige afscheiding van de pancreas, zijn thans tezamen als monographie uitgegeven. Het aantal monographiën over insuline is hierdoor dus wederom met één vermeerderd. Wanneer men het eerste deel van dit werk doorleest, waarin de physiologie en pharmacologie van het insuline zeer uitvoerig besproken worden, vraagt men zich menig keer af, of aan een werk van dezen opzet nu zulk een behoefte was. Wij bezitten toch immers reeds eenige zeer goede monographiën over dit onderwerp. Ook in het tweede deel, waarin de pathologie van de interne secretie van de pancreas behandeld wordt, is veel te lezen, wat in de verschillende handboeken met variaties terug te vinden is. Daarnaast draagt dit deel, veel meer dan het eerste, een persoonlijk karakter; en daar de schrijver een goed diabetes-kenner en ijverig onderzoeker is, die vele vragen, welke met het diabetes-vraagstuk rechtstreeks of indirect in verband staan, zelf bestudeerd heeft, verdient dit deel dan ook onze bijzondere belangstelling. De extra-insulaire glycosurieën worden hier ook ter sprake gebracht, evenals de stoornissen in de inwendige afscheiding van de pancreas, die bij acute en chronische aandoeningen van de pancreas zelfs met onze weinig gevoelige methodes lang niet zelden ook zijn vast te stellen en voor het beloop van deze aandoeningen vaak van groote beteekenis zijn. In tegenstelling met hetgeen de titel zou doen verwachten wordt aan de behandeling van den diabetes zonder insuline groote aandacht besteed en wordt verder de toepassing van de behandeling met insuline bij niet-diabetische toestanden bij volwassenen en in den kinderleeftijd uitvoerig besproken.

S. VAN CREVELD.

Ueber Kreislaufkrankungen und ihre Behandlung. VIII. Fortbildungs Lehrgang in Bad Nauheim. GEORG THIEME. Leipzig, 1932. Prijs: kart. Mk. 10.—.

Ouder gewoonte getrouw, zijn ook dit jaar wederom de voordrachten — welke op den artsencursus in September 1931 te Nauheim werden gehouden — in druk verschenen. Zooals gewoonlijk, staan zij op hoog wetenschappelijk peil, waarbij tevens de onzen Oostelijken naburen eigen „Gründlichkeit” is betracht. Al worden op dezen voordrachtencyclus vooral theoretische beschouwingen (energiebepaling, waarde van het functioneel onderzoek enz.) gegeven, toch komen ook klinische en therapeutische onderwerpen aan de beurt, want deze artsencursus wordt vooral ten behoeve van de artsen in algemeene practijk gegeven. Het hoofdstuk over de harthormonen, van de hand van den bekenden clinicus BAUER uit Weenen, verdient in het bijzonder onze aandacht. Vergelijkt men deze voordracht met het voortreffelijke Nederlandsche opstel,

hetwelk onlangs is verschenen van REVERS in de *Mededeelingen van het Rijksinstituut voor pharmacotherapeutisch onderzoek*, dan is het belangwekkend na te gaan, hoe beide rapporten elkaar bevestigen en aanvullen, alhoewel elk der beide inleiders de aan zijn nationaliteit gebonden karaktereigenschappen niet kan verloochenen. Met de vermelding van deze ééne voordracht is het geenszins de bedoeling, de waarde van de andere te verminderen; zij verdienen bijna alle onze volle belangstelling. Referent kan dezen bundel warm aanbevelen, vooral aan de meer ingewijden in de leer van de ziekten van hart en bloedvaten. Er wordt hier onzen Nederlandschen artsencursusverenigingen een prijzenswaardig voorbeeld ter navolging geboden; is het niet jammer, dat telken jare de zoo leerrijke en goed doorwrochte Nederlandsche voordrachten verloren gaan en niet in druk worden bestendigd?

P. H. ENTHOVEN.

Prof. dr. CARL V. NOORDEN, *Alte und neuzeitliche Ernährungsfragen unter Mitberücksichtigung wirtschaftlicher Gesichtspunkte*. Wien und Berlin. Verlag von JULIUS SPRINGER, 1931. Prijs Mk. 6.90.

Dit boekje is een vergroote uitgaaf van de voordracht over „alte und neue Ernährungsfragen”, die de schrijver nu ongeveer een jaar geleden in het VIRCHOW-LANGENBECK-Haus te Berlijn gehouden heeft. Het bespreekt voornamelijk twee zaken, en wel de mineralisatie en den rauwen kost, zoowel voor zieken als voor gezonden. Verder staat de schrijver eenige oogenblikken stil bij eiwitstoftoevoer, rogge, vitamines en de zoogenaamde zickzackkost. Deze laatste, door V. NOORDEN nu ongeveer dertig jaar geleden het eerst bij diabeteslijders toegepast, en later ook bij andere chronische ziekten, bestaat in een zekere afwisseling in den ziekenkost, bij voorbeeld bij suikerzieken elke week een groentendag, bij jicht een of twee dagen in de week een volkomen purinestofvrijen dag, welke maatregel tengevolge heeft, dat men op de overige dagen der week veel ruimer in de keus van de toelaatbare spijsen zijn mag. De schrijver acht het niet noodig de zieken weken lang op een en denzelfden kost te laten zitten, bijvoorbeeld de kuur van BIRCHER-BENNER of van GERSON te laten ondergaan en houdt het onttrekken van keuzenzout eenige dagen achtereen en verder tweemaal per week, voor beter, mits zij streng wordt toegepast.

Al deze zaken zijn op de heldere wijze, die men van den schrijver kent, behandeld en zullen niet nalaten den noodigen indruk te maken. Hij eindigt met den goeden raad aan den arts om zich niet aan bepaalde, oude of nieuwe kostvormen te houden. Wat zou men, vraagt hij, wel van een arts denken, die al zijn zieken met ulcus ventriculi, appendicitis en dergelijke, hetzij òf liet opereeren, òf nimmer liet opereeren? Dat zou afkeurenswaardig zijn. Welnu, zoo moet de arts ook zorgvuldig zijn in de keuze der diëtetische behandeling, want ook op dit gebied liggen even groote moeilijkheden.

E. C. VAN LEERSUM.